

European Securities and
Markets Authority

Iránymutatások

Iránymutatások a MiFID szerinti alkalmassági követelmények bizonyos szempontjairól

Tartalomjegyzék

I.	Hatály	3
II.	Fogalommeghatározások	3
III.	Cél	4
IV.	Megfelelési és beszámolási kötelezettségek	4
V.	Iránymutatások a MiFID szerinti alkalmassági követelmények bizonyos szempontjairól	4
V.I.	Az ügyfelek tájékoztatása az alkalmasság értékeléséről	4
V.II.	Az ügyfelek és a befektetések megértéséhez szükséges intézkedések	6
V.III.	A befektetési vállalkozások alkalmazottainak képzése	7
V.IV.	Az ügyfelektől gyűjtendő információ terjedelme (arányosság)	7
V.V.	Az ügyfelekre vonatkozó információk megbízhatósága	10
V.VI.	Az ügyfelekre vonatkozó információk frissítése	11
V.VII.	Ügyfélinformációk jogi személyek vagy csoportok esetében	12
V.VIII.	A befektetések alkalmasságának biztosításához szükséges intézkedések	13
V.IX.	Nyilvántartás	14

I. Hatály

Alanyi hatály

1. Ezen iránymutatások a (MiFID-irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 1. pontjában meghatározott) befektetési vállalkozásokra alkalmazandók, beleértve a befektetési szolgáltatásokat nyújtó hitelintézeteket, az ÁÉKBV-kezelő társaságokat¹ és az illetékes hatóságokat is.

Tárgyi hatály

2. Ezen iránymutatások a pénzügyi eszközök piacairól szóló (MiFID) irányelv I. mellékletének A. szakaszában felsorolt következő befektetési szolgáltatások nyújtása tekintetében alkalmazandók:
 - a) befektetési tanácsadás;
 - b) portfóliókezelés.
3. Noha az iránymutatások elsősorban azon helyzetekre vonatkoznak, amelyekben a szolgáltatásokat lakossági ügyfeleknek nyújtják, azokat – a szükséges mértékben – akkor is alkalmazandónak kell tekinteni, ha a szolgáltatásokat szakmai ügyfeleknek nyújtják (a MiFID-irányelv 19. cikkének (4) bekezdése nem tesz különbséget a lakossági és szakmai ügyfelek között).

Időbeli hatály

4. Ezen iránymutatások a beszámolási követelményre vonatkozó, a 11. bekezdésben említett időponttól számított 60. naptól alkalmazandók.

II. Fogalommeghatározások

5. Elnyő rendelkezés hiányában ezen iránymutatások a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelvben és a MiFID végrehajtási irányelvben használt kifejezéseket azokkal egyező módon értelmezik. Ezen túlmenően a következő fogalommeghatározások alkalmazandók:

A pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv (MiFID)

Az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 21-i 2004/39/EK irányelve a pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi irányelv és a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (módosított irányelv).

MiFID végrehajtási irányelv

A Bizottság 2006. augusztus 10-i 2006/73/EK irányelve a 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő végrehajtásáról.

¹ Ezen iránymutatások csak abban az esetben vonatkoznak az ÁÉKBV-kezelő társaságokra, amennyiben azok befektetési szolgáltatásként egyéni portfóliókezelési vagy befektetési tanácsadási szolgáltatást nyújtanak (az ÁÉKBV-irányelv 6. cikke (3) bekezdésének a) és b) pontja értelmezésében).

6. Az iránymutatások nem feltétlen kötelezettséggént értelmezendők, noha a javaslatok gyakran a „kell” segédigét használják. Mindamellet az iránymutatások a MiFID-jogszabályokban foglalt követelmények leírásakor rendszerint a „köteles” vagy „kötelező” szót használják.

III. Cél

7. Ezen iránymutatások célja a MiFID szerinti alkalmassági követelményekkel kapcsolatos bizonyos szempontok alkalmazásának tisztázása a MiFID-irányelv 19. cikkének (4) bekezdése, valamint a MiFID végrehajtási irányelv 35. és 37. cikke közös, egységes és következetes alkalmazásának biztosítása érdekében.
8. Az EÉPH várakozásai szerint az iránymutatások néhány fontos kérdés kiemelése és ezáltal a meglévő standardok értékének növelése révén elősegítik a konvergencia javítását a MiFID szerinti alkalmassági követelmények értelmezése és az azokra irányuló felügyeleti megközelítések terén. Az EÉPH arra számít, hogy mivel segíti a vállalkozásokat a szabályozási standardok betartásában, ez a befektetők védelmének megerősödését vonja maga után.

IV. Megfelelési és beszámolási kötelezettségek

Az iránymutatások jogállása

9. Ez a dokumentum az EÉPH-rendelet 16. cikkének megfelelő iránymutatásokat tartalmaz.² A EÉPH-rendelet 16. cikkének (3) bekezdése szerint a hatáskörrel rendelkező hatóságok és a pénzügyi piaci szereplők minden erőfeszítést megtesznek azért, hogy megfeleljenek az iránymutatásoknak.
10. Az iránymutatások hatálya alá eső illetékes hatóságoknak úgy kell betartaniuk az iránymutatások rendelkezéseit, hogy beépítik azokat saját felügyeleti gyakorlataikba, ideértve azokat az eseteket is, amikor bizonyos iránymutatások elsősorban a pénzpiaci szereplőkre irányulnak.

Beszámolási követelmények

11. Az iránymutatások hatálya alá tartozó illetékes hatóságoknak a lefordított változatok EÉPH általi közzétételétől számított két hónapon belül (a **suitability.387@esma.europa.eu** címen) értesíteniük kell az EÉPH-t arról, hogy betartják-e, illetve be kívánják-e tartani ezen iránymutatások rendelkezéseit, illetve be kell számolniuk arról, hogy mely okok miatt kívánnak eltérni azoktól. Az e határidőig nem válaszoló illetékes hatóságokat nem megfelelőnek minősítik. Az értesítésekhez használandó sablon az EÉPH weboldalán található.
12. A pénzügyi piaci szereplők nem kötelesek bejelenteni, hogy betartják-e ezen iránymutatások rendelkezéseit.

V. Iránymutatások a MiFID szerinti alkalmassági követelmények bizonyos szempontjairól

V.I. Az ügyfelek tájékoztatása az alkalmasság értékeléséről

² Az Európai Parlament és a Tanács 2010. november 24-i 1095/2010/EU rendelete az európai felügyeleti hatóság (Európai Értékpapír-piaci Hatóság) létrehozásáról, a 716/2009/EK határozat módosításáról és a 2009/77/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről.

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID-irányelv 19. cikkének (1) és (3) bekezdése.

1. általános iránymutatás

13. A befektetési vállalkozásoknak egyértelmű és egyszerű módon tájékoztatniuk kell az ügyfeleket arról, hogy az alkalmasság értékelése azt a célt szolgálja, hogy a vállalkozás a lehető legnagyobb mértékben az ügyfél érdekében járhasson el. A befektetési vállalkozások a folyamat egyik szakaszában sem fogalmazhatnak kétértelműen vagy félreérthetően a folyamatban őket terhelő felelősséggel kapcsolatban.

Kiegészítő iránymutatások

14. A befektetési tanácsadási és portfóliókezelési szolgáltatásokkal kapcsolatos tájékoztatásnak ki kell térnie az alkalmasságértékelésre is. Alkalmasságértékelés alatt az ügyféllel kapcsolatos információgyűjtés folyamatának egésze, valamint ezt követően annak értékelése értendő, hogy egy adott pénzügyi eszköz az adott ügyfél számára alkalmas-e.
15. Az egyértelműség kedvéért felhívjuk a vállalkozások figyelmét arra, hogy az alkalmasságértékelés nem korlátozódik a pénzügyi eszközök vásárlásával kapcsolatos ajánlásokra. Minden ajánlásnak szem előtt kell tartania az alkalmasságot, akár vételre, akár tartásra vagy eladásra vonatkozik.³ Az alkalmasságértékeléssel kapcsolatos tájékoztatásnak segítenie kell az ügyfeleket abban, hogy megértsék a követelmények célját, és arra kell ösztönöznie őket, hogy pontos és elégséges információt szolgáltatassanak ismereteikről, tapasztalatukról, pénzügyi helyzetükről és befektetési célkitűzéseikről. A befektetési vállalkozásoknak hangsúlyozniuk kell az ügyfelek előtt, hogy szükség van a teljes és pontos információgyűjtésre ahhoz, hogy az ügyfelek számára alkalmas termékeket és szolgáltatásokat ajánlhassanak. A vállalkozásoknak kell eldönteniük, milyen módon tájékoztatják az ügyfeleiket az alkalmasságértékelésről, és a tájékoztatás szabványosított formában is történhet. Az alkalmazott formátumnak azonban lehetővé kell tennie a tájékoztatás megtörténtének utólagos ellenőrzését.
16. A befektetési vállalkozásoknak lépéseket kell tenniük annak biztosítására, hogy az ügyfél megértse a befektetési kockázat fogalmát, valamint a kockázat és a befektetés hozama közötti összefüggést. Ahhoz, hogy megértsék az ügyfelekkel a befektetési kockázat mibenlétét, a vállalkozásoknak indikatív, érthető példákkal kell szemléltetniük a vállalt kockázati szint függvényében esetlegesen bekövetkező veszteség mértékét, és értékelniük kell az ügyfelek által e forgatókönyvekre adott reakciókat. Fel kell hívni az ügyfél figyelmét arra, hogy e példák és az azokra adott reakciók célja az ügyfél kockázathoz való viszonyulásának (kockázati profiljának) meghatározása, és ezáltal a számára megfelelő pénzügyi eszköz-típusok (és az azokhoz kapcsolódó kockázatok) azonosítása.
17. Az alkalmasságértékelés a befektetési vállalkozás felelőssége. A vállalkozásoknak nem szabad azt állítaniuk vagy érzékeltetniük, hogy az ügyfél dönt a befektetés alkalmasságáról, vagy hogy az ügyfél határozza meg, melyik pénzügyi eszköz felel meg saját kockázati profiljának. A vállalkozások például nem jelenthetik ki az ügyfélnek egy adott pénzügyi eszközről, hogy azt az ügyfél választotta ki mint számára alkalmasat, és nem kérhetik az ügyféltől valamely eszköz vagy szolgáltatás alkalmasságának megerősítését.

³ Lásd az EÉFB „Understanding the definition of advice under MiFID: question and answers” (A tanácsadás fogalmának tisztázása a MiFID rendszerében: kérdések és válaszok) című kiadványának (2010. április 19., CESR/10-293) IV. szakaszát.

V.II. Az ügyfelek és a befektetések megértéséhez szükséges intézkedések

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID-irányelv 13. cikkének (2) és 19. cikkének (4) bekezdése, valamint a MiFID végrehajtási irányelv 35. cikkének (1) bekezdése és 37. cikke.

2. általános iránymutatás

18. A befektetési vállalkozások kötelesek olyan megfelelő politikákat és eljárásokat érvénybe léptetni, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy megértsék az ügyfelek leglényegesebb körülményeit és ezen ügyfelek számára elérhető pénzügyi eszközök jellemzőit.⁴

Kiegészítő iránymutatások

19. A befektetési vállalkozások kötelesek kidolgozni, végrehajtani és fenntartani minden ahhoz szükséges politikát és eljárást (beleértve a megfelelő eszközöket), hogy rálátást nyerjenek ezekre a leglényegesebb körülményekre és jellemzőkre.⁵
20. A vállalkozások kötelesek olyan politikák és eljárások végrehajtására, amelyek lehetővé teszik számukra az egyes ügyfelekre vonatkozó alkalmasságértékelések elvégzéséhez szükséges információk összegyűjtését és értékelését. Ehhez használhatnak például kérdőíveket, amelyeket az ügyfelek vagy a velük történő megbeszélés során maguk a vállalkozások töltenek ki.
21. Az alkalmasságértékelés elvégzéséhez szükséges információk különböző – például az ügyfél pénzügyi helyzetére vagy befektetési célkitűzéseire esetlegesen hatást gyakorló – elemeket foglalnak magukban.
22. Ilyen elemekre példaként idézhető az ügyfél
 - a) családi állapota (különösen az ügyfélnek a részben a házas- vagy élettársa tulajdonában lévő vagyonnal kapcsolatos kötelezettségvállalásra való jogképessége);
 - b) családi helyzete (az ügyfél családi helyzetének változásai – például új gyermek születése vagy a felsőfokú tanulmányokat megkezdő gyermek – hatással lehetnek pénzügyi helyzetére);
 - c) foglalkoztatási helyzete (amennyiben az ügyfél elveszíti a munkahelyét vagy közelít a nyugdíjhoz, az hatással lehet pénzügyi helyzetére és befektetési célkitűzéseire);
 - d) egyes releváns befektetéseinek likviditásigénye.
23. Az ügyfél életkora rendszerint különösen fontos információ, amellyel a vállalkozásoknak tisztában kell lenniük ahhoz, hogy értékelni tudják egy adott befektetés alkalmasságát. A szükséges információk meghatározása során a vállalkozásoknak szem előtt kell tartaniuk, hogy az adott információban bekövetkező változás milyen hatással járhat az alkalmasságértékelés szempontjából.

⁴ A 9. iránymutatásban leírtaknak megfelelően az alkalmasságértékelésről megfelelő nyilvántartást is kell vezetni.

⁵ A MiFID-irányelv 13. cikkének (2) bekezdése.

24. A befektetési vállalkozásoknak ezenkívül ismerniük kell a kínált termékeket. Ennélfogva a vállalkozásoknak olyan politikákat és eljárásokat kell végrehajtaniuk, amelyek célja annak biztosítása, hogy kizárólag olyan befektetéseket ajánljanak ügyfeleiknek vagy hajtsanak végre ügyfeleik nevében, amelyek esetében tisztában vannak az érintett termék vagy pénzügyi eszköz jellemzőivel.

V.III. A befektetési vállalkozások alkalmazottainak képzése

Vonatkozó jogszabály: a MiFID végrehajtási irányelv 5. cikke (1) bekezdésének d) pontja.

3. általános iránymutatás

25. A befektetési vállalkozások kötelesek biztosítani, hogy az alkalmassági folyamat érdemi feladataiban közreműködő alkalmazottaik rendelkeznek a szükséges tudással és szakértelemmel.⁶

Kiegészítő iránymutatások

26. A jogszabályok értelmében az alkalmazottaknak tisztában kell lenniük az alkalmasságértékelési folyamatban betöltött szerepükkel, és rendelkezniük kell a feladataik ellátásához szükséges jártassággal, tudással és szakértelemmel, így többek között kellőképpen ismerniük kell a vonatkozó szabályozási követelményeket és eljárásokat.
27. Az alkalmazottaknak rendelkezniük kell az ahhoz szükséges készségekkel, hogy értékelni tudják az ügyfél igényeit és körülményeit. Ezenkívül kellő szakértelemmel kell rendelkezniük a pénzügyi piacok tekintetében ahhoz, hogy megértsék az ajánlandó (vagy az ügyfél nevében megvásárolandó) pénzügyi eszközök természetét, és meg tudják állapítani, hogy az eszközök jellemzői megfelelnek-e az ügyfél igényeinek és körülményeinek.
28. Az EÉPH megjegyzi, hogy néhány tagállam előírja a befektetési tanácsadási, illetve portfóliókezelési szolgáltatásokat nyújtó alkalmazottak tanúsítását (vagy más, hasonló rendszert) annak biztosítása érdekében, hogy az alkalmassági folyamat érdemi feladataiban közreműködő alkalmazottak rendelkezzenek a szükséges tudással és szakértelemmel.

V.IV. Az ügyfelektől gyűjtendő információ terjedelme (arányosság)

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID-irányelv 19. cikkének (4) bekezdése, valamint a MiFID végrehajtási irányelv 35. és 37. cikke.

4. általános iránymutatás

29. A befektetési vállalkozásoknak meg kell határozniuk az ügyfelektől gyűjtendő információ terjedelmét, a számukra nyújtandó befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési szolgáltatások összes jellemzőjére figyelemmel.

⁶ A MiFID végrehajtási irányelv 5. cikke (1) bekezdésének d) pontja minden befektetési vállalkozás számára előírja annak biztosítását, hogy „alkalmazottai rendelkeznek a számukra kijelölt felelősségi körök ellátásához szükséges jártassággal, tudással és szakértelemmel”.

Kiegészítő iránymutatások

30. Befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési szolgáltatások nyújtását megelőzően a befektetési vállalkozásoknak mindig össze kell gyűjteniük az ügyfél tudásával és tapasztalatával, pénzügyi helyzetével és befektetési célkitűzéseivel kapcsolatos „szükséges információkat”.
31. A gyűjtött információ terjedelme változó lehet. Annak meghatározása során, hogy mely információ számít „szükségesnek” és relevánsnak, a befektetési vállalkozásoknak a következő szempontokat kell mérlegelniük az ügyfél ismeretei és tapasztalata, pénzügyi helyzete és befektetési célkitűzése fényében:
 - a) azon pénzügyi eszköz vagy ügylet típusa, amelyet a vállalkozás ajánlani vagy vásárolni, illetve végrehajtani szándékozik (beleértve az összetettséget és a kockázat szintjét is);
 - b) azon szolgáltatások jellege és terjedelme, amelyeket a vállalkozás nyújtani tud;
 - c) az ügyfél típusa, igényei és körülményei.
32. Noha a gyűjtendő információ terjedelme változó lehet, minden esetben érvényes az a standard követelmény, hogy biztosítani kell, hogy az ajánlat vagy az ügyfél nevében végrehajtott befektetés alkalmas legyen az ügyfél számára. A MiFID alkalmazásában az arányosság elve szerint a vállalkozások azon termékekkel vagy szolgáltatásokkal arányos mértékű információt gyűjthetnek, amelyeket az ügyfélnek kínálnak, vagy amelyekkel kapcsolatban az ügyfél tőlük konkrét befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési szolgáltatást igényel. Az elv nem teszi lehetővé a vállalkozásoknak, hogy csökkentsék az ügyfeleket megillető védelmi szintet.
33. Az összetett⁷ vagy kockázatos⁸ pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés biztosítása során például a befektetési vállalkozásoknak gondosan mérlegelniük kell, hogy az ügyfél esetében mélyrehatóbb információk gyűjtése szükséges-e, mint más, kevésbé összetett vagy kockázatos eszközök esetében. Ez azt a célt szolgálja, hogy a vállalkozások értékelni tudják, milyen mértékben képes az ügyfél megérteni és pénzügyileg viselni az ilyen eszközökkel összefüggő kockázatokat.⁹
34. Illikvid pénzügyi eszközök¹⁰ esetében a gyűjtendő „szükséges” információ értelemszerűen magában foglalja az arra vonatkozó adatokat is, hogy az ügyfél milyen hosszú ideig hajlandó megtartani a befektetést. Mindig szükséges információt gyűjteni az ügyfél pénzügyi helyzetéről, azonban a gyűjtendő információk terjedelmét adott esetben az ajánlandó vagy jegyzendő pénzügyi eszköz típusa határozhatja meg. Az illikvid vagy kockázatos pénzügyi eszközök esetében például a gyűjtendő „szükséges” információ kiterjedhet minden olyan, alább felsorolt elemre, amely szükséges annak feltárásához, hogy az ügyfél pénzügyi helyzete lehetővé teszi-e számára az ilyen eszközökbe történő beruházást:

⁷ A MiFID-irányelv meghatározása szerint.

⁸ Az egyes befektetési vállalkozások határozhatják meg előzetesen az általuk befektetőknek kínált pénzügyi eszközök kockázati szintjét, adott esetben figyelemmel a vállalkozás felügyeletét végző illetékes hatóságok által közzétett esetleges iránymutatásokra.

⁹ Annak biztosítása érdekében, hogy az ügyfelek megértsék a befektetés kockázatát és az általuk viselendő esetleges veszteséget, a vállalkozásnak minden esetben a lehető legegyszerűbb és legerthetőbb módon kell bemutatnia ezeket a kockázatokat, akár példákkal szemlélítve a rosszul teljesítő befektetés esetén felmerülő veszteség mértékét. Az ügyfél veszteség elfogadására való képessége az erre alkalmas módszerekkel mérhető. Lásd még a 16. bekezdést.

¹⁰ Az egyes befektetési vállalkozások határozhatják meg előzetesen, hogy az általuk a befektetőknek kínált pénzügyi eszközök közül melyeket minősítik illikvidnek, adott esetben figyelemmel a vállalkozás felügyeletét végző illetékes hatóságok által közzétett esetleges iránymutatásokra.

- a) az ügyfél rendszeres és összes jövedelmének mértéke; arra vonatkozó információ, hogy a jövedelem állandó vagy ideiglenes jellegű; illetve a jövedelem forrása (például munkabér, nyugdíjjellegű jövedelem, befektetésből származó jövedelem, bérletből származó bevétel stb.);
- b) az ügyfél vagyona, beleértve a likvid vagyont, a befektetéseket és az ingatlantulajdont, ezen belül pedig az ügyfél tulajdonában lévő pénzügyi befektetések, személyes és befektetési tulajdon, nyugdíjalap vagy bármilyen készpénzbetét. A vállalkozásnak adott esetben információt kell gyűjtenie a fenti vagyonra esetlegesen alkalmazandó hozzáférési és egyéb feltételekről, hitelekről, garanciákról és más korlátozásokról is;
- c) az ügyfél rendszeres pénzügyi kötelezettségvállalásai, ezen belül az ügyfél által tett vagy tervezett pénzügyi kötelezettségvállalások (például az ügyfél tartozásai, adósságainak teljes összege és egyéb időszakos kötelezettségvállalásai).

35. A gyűjtendő információk meghatározása során a befektetési vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a nyújtandó szolgáltatás jellegét is. Ez a gyakorlatban a következőket jelenti:

- a) amennyiben a vállalkozás befektetési tanácsadási szolgáltatást nyújt, elegendő információt kell gyűjtenie ahhoz, hogy értékelni tudja az ügyfél arra való képességét, hogy megértse a vállalkozás által számára ajánlott egyes pénzügyi eszközök természetét és kockázatait;
- b) amennyiben a vállalkozás portfóliókezelési szolgáltatást nyújt, az ügyfél nevében a vállalkozásnak kell meghoznia a befektetéssel kapcsolatos döntéseket, ezért az ügyfélnek nincs szüksége olyan részletes ismeretekre és olyan szintű tapasztalatra a portfóliót alkotó összes potenciális pénzügyi eszköz tekintetében, mint abban az esetben, ha befektetési tanácsadási szolgáltatást vesz igénybe. Mindazonáltal az ügyfélnek ebben a helyzetben is át kell látnia legalább a portfólióhoz kapcsolódó általános kockázatokat, és átfogó rálátással kell rendelkeznie az adott esetben a portfólió részét képező, potenciális pénzügyieszköz-típusok kockázataira. A vállalkozásoknak nagyon pontos képet kell alkotniuk az ügyfél befektetési profiljáról.

36. Hasonlóképpen az ügyfél által igényelt szolgáltatás terjedelme is befolyásolhatja az ügyfélről gyűjtött információk részletességét. A vállalkozásoknak például több információt kell gyűjteniük azokról az ügyfelekről, akik a teljes pénzügyi portfóliójukra vonatkozóan kérnek befektetési tanácsadást, mint azokról, akik kifejezetten egy-egy, a teljes portfóliójuknak csupán viszonylag kis részét képező pénzösszeg befektetésével kapcsolatban kérnek tanácsot.

37. A befektetési vállalkozásoknak az ügyfél típusát is figyelembe kell venniük, amikor a gyűjtendő információról döntenek. Rendszerint mélyrehatóbb információkra van szükség például az idősebb és potenciálisan kiszolgáltatott ügyfelek esetében, akik első alkalommal vesznek igénybe befektetési tanácsadási szolgáltatást. Ha azonban egy vállalkozás szakmai ügyfélnek nyújt befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési szolgáltatást (fontos, hogy a szakmai ügyfélként történő besorolás megalapozott legyen), általában joggal feltételezheti, hogy az ügyfél rendelkezik a szükséges tapasztalattal és ismeretekkel, ezért ezzel kapcsolatban nem köteles információt gyűjteni.

38. Hasonlóképpen amennyiben a befektetési szolgáltatás abban áll, hogy egy eleve szakmainak minősülő ügyfélnek¹¹ nyújtanak befektetési tanácsadást vagy portfóliókezelési szolgáltatást, a vállalkozás joggal feltételezheti, hogy az ügyfél képes viselni a befektetési célkitűzéseivel összhangban álló, kapcsolódó befektetési kockázatokat, ezért általában nem köteles információt gyűjteni az ügyfél pénzügyi helyzetéről. Mindamellet ezen információt meg kell szerezni, ha ezt az ügyfél befektetési célkitűzése szükségesé teszik. Ha például az ügyfél egy kockázat fedezését tűzi ki célul, a vállalkozásnak részletes információkra van szüksége az adott kockázattal kapcsolatban, hogy eredményes fedezeti célú eszközt javasolhasson.
39. A gyűjtendő információ függ az ügyfél igényeitől és körülményeitől is. A vállalkozásoknak például valószínűleg részletesebb információra lesz szükségük az ügyfél pénzügyi helyzetével kapcsolatban, amennyiben annak befektetési célkitűzése sokoldalúak és/vagy hosszú távúak, és kevesebbre akkor, ha az ügyfél rövid távú, biztonságos befektetést keres.
40. Amennyiben a befektetési vállalkozás nem tud elegendő információt¹² szerezni ahhoz, hogy az ügyfél számára alkalmas befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési szolgáltatást tudjon nyújtani, akkor az adott ügyfélnek nem nyújthat ilyen szolgáltatást.¹³

V.V. Az ügyfelekre vonatkozó információk megbízhatósága

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID-irányelv 19. cikkének (4) bekezdése, valamint a MiFID végrehajtási irányelv 35. és 37. cikke.

5. általános iránymutatás

41. A befektetési vállalkozásoknak minden ésszerű lépést meg kell tenniük annak biztosítására, hogy az ügyfelekről gyűjtött információk megbízhatóak legyenek. A vállalkozásoknak különösen az alábbiak szerint kell eljárniuk:
 - a) nem támaszkodhatnak indokolatlan mértékben az ügyfelek önértékelésére az ismeretek, a tapasztalat és a pénzügyi helyzet tekintetében;
 - b) biztosítaniuk kell, hogy az alkalmasságértékelési folyamatban alkalmazott valamennyi eszköz megfelelően megtervezett legyen (azaz például a kérdéseket ne úgy fogalmazzák meg, hogy azok egy bizonyos típusú befektetés irányába befolyásolják az ügyfelet); valamint
 - c) lépéseket kell tenniük az ügyfélre vonatkozó információk következetességének biztosítása érdekében.

Kiegészítő iránymutatások

42. Az ügyfelektől elvárható, hogy helytálló, naprakész és teljes információt szolgáltatassanak az alkalmasságértékeléshez. A befektetési vállalkozásoknak azonban ésszerű lépéseket kell tenniük az ügyfelekről gyűjtött információk megbízhatóságának ellenőrzésére. A vállalkozások felelősek annak

¹¹ A meghatározást lásd a MiFID-irányelv II. mellékletének I. szakaszában („Ügyfelek szakmainak tekintett kategóriái”).

¹² „Elegendő információ”: annyi információ, amennyit a vállalkozásoknak össze kell gyűjteniük ahhoz, hogy megfeleljenek a MiFID szerinti alkalmassági követelményeknek.

¹³ Lásd a MiFID végrehajtási irányelv 35. cikkének (5) bekezdését.

biztosításáért, hogy megfelelő információkat szerezzenek az alkalmasságértékelés elvégzéséhez. A vállalkozásoknak például meg kell vizsgálniuk, hogy vannak-e nyilvánvaló pontatlanságok az ügyfelek által szolgáltatott információkban. Gondoskodniuk kell arról is, hogy az ügyfelekhez intézett kérdéseket az ügyfelek nagy valószínűséggel helyesen értelmezzék, és hogy minden más információgyűjtési módszer kialakítása megfelelő legyen az alkalmasságértékeléshez szükséges információk megszerzéséhez.

43. Az önértékelést objektív kritériumokkal kell ellensúlyozni. Példák:

- a) a vállalkozás ne azt kérdezze meg az ügyféltől, hogy kellőképpen tapasztaltnak érzi-e magát a bizonyos eszközökbe történő befektetéshez, hanem azt, hogy milyen típusú eszközöket ismer;
- b) a vállalkozás ne azt kérdezze meg az ügyféltől, hogy szerinte elég befektetendő pénzeszközzel rendelkezik-e, hanem kérjen tárgyszerű adatokat az ügyfél pénzügyi helyzetéről;
- c) a vállalkozás ne azt kérdezze meg az ügyféltől, hogy szívesen vállal-e kockázatot, hanem azt, hogy egy adott időtartamra vetítve milyen mértékű veszteséget lenne hajlandó elfogadni akár az egyedi befektetés, akár a teljes portfólió tekintetében.

44. Amennyiben a befektetési vállalkozások az ügyfelek által kezelendő eszközöket (például online kérdőíveket vagy kockázatprofil-meghatározó szoftvert) használnak az alkalmasságértékelés során, gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő rendszerekkel és ellenőrző intézkedésekkel rendelkezzenek annak biztosítására, hogy az eszközök a célnak megfelelnek és kielégítő eredményeket hoznak. A kockázatprofil-meghatározó szoftver például vizsgálhatja az ügyfél által adott válaszok koherenciáját, ezáltal rámutathat a különböző gyűjtött információk közötti esetleges ellentmondásokra.

45. A vállalkozásoknak ezenkívül ésszerű lépéseket kell tenniük az ilyen eszközök használatával járó potenciális kockázatok enyhítésére is. Potenciális kockázattal jár például az, ha az ügyfél (saját kezdeményezésére vagy az ügyfélkapcsolati munkatársak biztatására) megváltoztatja a válaszait, hogy hozzáférjen olyan pénzügyi eszközökhöz, amelyek máskülönben nem lennének számára alkalmasak.

46. Az ügyfelekre vonatkozó információk következetességének biztosítása érdekében a befektetési vállalkozásoknak teljességében kell szemlélniük a megszerzett információt. Fel kell figyelniük a különböző gyűjtött információk közötti bármiféle érdemi ellentmondásra, és fel kell venniük a kapcsolatot az ügyféllel az esetleges lényeges következetlenségek vagy pontatlanságok helyesbítése érdekében. Ilyen ellentmondás lehet például, ha a kevés ismerettel vagy tapasztalattal rendelkező ügyfelek agresszíven viszonyulnak a kockázatokhoz, vagy ha az óvatos kockázati profilhoz ambíciózus befektetési célkitűzések társulnak.

V.VI. Az ügyfelekre vonatkozó információk frissítése

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID végrehajtási irányelv 37. cikkének (3) bekezdése.

6. általános iránymutatás

47. Amennyiben a befektetési vállalkozások folyamatos kapcsolatot tartanak fenn egy adott ügyféllel, megfelelő eljárásokat kell létrehozniuk az ügyféllel kapcsolatos információk helytállóságának és naprakész jellegének biztosítása érdekében.

Kiegészítő iránymutatások

48. Amennyiben a befektetési vállalkozások folyamatos jelleggel nyújtanak befektetési tanácsadást vagy portfóliókezelési szolgáltatást, helytálló és naprakész információkat kell nyilvántartaniuk az ügyfélre vonatkozóan, hogy el tudják végezni a szükséges alkalmasságértékelést. A vállalkozásoknak ennél fogva eljárásokat kell elfogadniuk a következők meghatározására:
- a) a gyűjtött információk mely részét szükséges frissíteni és milyen gyakorisággal;
 - b) hogyan történik a frissítés, és mit kell tennie a vállalkozásnak akkor, ha kiegészítő vagy frissített információkat szerez, illetve ha az ügyfél nem hajlandó megadni a kért információkat.
49. A gyakoriság – többek között az ügyfelek kockázati profilja szerint – változó lehet. Az alkalmassági követelmények értelmében az ügyfélről gyűjtött információk alapján a vállalkozás rendszerint meghatározza az ügyfél kockázati profilját, azaz azt, hogy általában milyen típusú befektetési szolgáltatások vagy pénzügyi eszközök lehetnek megfelelőek számára, figyelembe véve ismereteit és tapasztalatát, pénzügyi helyzetét és befektetési célkitűzéseit. Magasabb kockázati profil esetén valószínűleg gyakoribb frissítésre van szükség, mint az alacsonyabb profilnál. Bizonyos események is elindíthatják a frissítési folyamatot: ez történhet például a nyugdíjkorhatárt elérő ügyfelek esetében.
50. A frissítést például az ügyfelekkel folytatott időszakos találkozók útján vagy a nekik kiküldött adatfrissítési kérdőíveken keresztül lehet végrehajtani. A szükséges fellépések között lehet többek között az ügyfél profiljának az összegyűjtött naprakész információk szerinti módosítása.

V.VII. Ügyfélinformációk jogi személyek vagy csoportok esetében

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID-irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 10. pontja és 19. cikkének (4) bekezdése.

7. általános iránymutatás

51. Amennyiben az ügyfél jogi személy vagy kettő vagy több természetes személyből álló csoport, illetve amennyiben egy vagy több természetes személyt egy másik természetes személy képvisel, a befektetési vállalkozásnak elsősorban az alkalmazandó jogszabályi keretre kell támaszkodnia annak meghatározásában, hogy kire tekintettel kell elvégeznie az alkalmasságértékelést.
52. Ha a jogszabályi keret ehhez nem nyújt kellő támpontot, és különösen amennyiben nincs egyetlen kijelölt képviselő (ez lehet a helyzet például egy házaspár esetében), a befektetési vállalkozás – előre meghatározott politikája alapján – megállapodik az érintett személyekkel (a jogi személy képviselőivel, a csoport tagjaival vagy a képviselt természetes személyekkel) arról, hogy kire vonatkozóan végezzék el az alkalmasságértékelést, és hogy ez az alkalmasságértékelés hogyan zajlik majd le a gyakorlatban, azaz kitől kell megszerezni az ismeretekre és tapasztalatokra, pénzügyi helyzetre és befektetési célkitűzésekre vonatkozó információkat. A befektetési vállalkozásnak rögzítenie kell a megállapodást.

Kiegészítő iránymutatások

53. A MiFID-irányelv II. melléklete szerint a szakmai ügyfél besorolást kérelmező kis szervezetek esetében a „tapasztalattal, ismeretekkel és szakértelemmel” kapcsolatos „értékelésnek alávetett személynek a szervezet nevében ügyletek végrehajtására felhatalmazott személynek kell lennie”. Analógiás alapon ez a megközelítés alkalmazandó az alkalmasságértékelés céljára is azokban az esetekben, amikor egy természetes személyt egy másik természetes személy képvisel, illetve amikor az alkalmasságértékelés keretében kis szervezetet vizsgálnak. Ilyen esetekben a pénzügyi helyzet és a befektetési célkitűzések szempontjából a mögöttes ügyfél (a képviselt természetes személy vagy a kis szervezet) irányadó, míg a tapasztalat és az ismeretek szempontjából a természetes személy képviselőjét, illetve a jogi személy nevében ügyletek végrehajtására felhatalmazott személyt kell figyelembe venni.
54. A vállalkozásoknak politikát kell kidolgozniuk arra nézve, hogy jogi személynek vagy kettő vagy több természetes személyből álló csoportnak, illetve egy vagy több természetes személyt képviselő, harmadik természetes személynek nyújtandó szolgáltatás esetén ki képezi az alkalmasságértékelés alanyát. A vállalkozás politikájának úgy kell rendelkeznie, hogy a lehető legnagyobb mértékben az érintett személyek érdekében kell eljárni, és biztosítani kell azok védelmét.
55. Amennyiben nem sikerül megállapodást elérni, és ha a csoport tagjainak pénzügyi helyzete nem egységes, a vállalkozásnak az e tekintetben legrelevánsabb (azaz a leggyengébb pénzügyi helyzetű) személyt kell figyelembe vennie. Ugyanezt kell tenni a befektetési célkitűzések, valamint a tapasztalat és az ismeretek vizsgálata esetében is (azaz a legkonzervatívabb befektetési célkitűzésekkel rendelkező személyt, illetve az ügyletek végrehajtására felhatalmazott személyek közül a legkevésbé tapasztalattal és ismerettel rendelkezőt kell figyelembe venni).
56. Olyan esetben, amikor két vagy több személy együttesen rendelkezik felhatalmazással arra, hogy a csoport nevében ügyleteket hajtson végre (például közös számla esetében), a vállalkozás által kidolgozott ügyfélprofilnak tükröznie kell a különböző személyek befektetési döntések meghozatalára való képességét és az ilyen döntések által az azok egyéni pénzügyi helyzetére és befektetési célkitűzéseire gyakorolt potenciális hatást.

V.VIII. A befektetések alkalmasságának biztosításához szükséges intézkedések

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID-irányelv 13. cikkének (2) bekezdése, valamint a MiFID végrehajtási irányelv 5. cikke.

8. általános iránymutatás

57. Annak érdekében, hogy ügyfeleinek alkalmas befektetéseket ajánlhasson, a befektetési vállalkozásnak politikákat és eljárásokat kell létrehoznia annak biztosítására, hogy következetesen figyelembe vegye az alábbiakat:
 - a) minden olyan, az ügyfélre vonatkozóan rendelkezésre álló információ, amely valószínűleg releváns lehet az egyes befektetések alkalmasságának értékelésében, beleértve az ügyfél jelenlegi befektetési portfólióját (és az azon belüli eszközmegoszlást) is;

- b) az alkalmasságértékelés során figyelembe vett befektetések összes érdemi jellemzője, beleértve a releváns kockázatokat, valamint az ügyfél által viselendő közvetlen és közvetett költségeket.¹⁴

Kiegészítő iránymutatások

58. Az alkalmasságértékelési folyamat során eszközöket (például modellportfóliókat, eszközallokációs szoftvert vagy a potenciális befektetésekhez kockázatprofil-meghatározó szoftvert) igénybe vevő befektetési vállalkozásoknak megfelelő rendszerekkel és ellenőrzési intézkedésekkel kell rendelkezniük annak biztosítására, hogy az eszközök a célnak megfelelnek és kielégítő eredményeket hoznak.
59. E tekintetben az eszközöket úgy kell megtervezni, hogy figyelembe vegyék az egyes ügyfelek, illetve pénzügyi eszközök összes releváns jellemzőjét. Nem felelnek meg a célnak például az ügyfeleket és pénzügyi eszközöket tágabb csoportokba soroló eszközök.
60. A vállalkozásoknak olyan politikákat és eljárásokat kell létrehozniuk, amelyek segítségével képesek biztosítani többek között a következőket:
- a) az ügyfélnek nyújtott tanácsadási és portfóliókezelési szolgáltatások során kellő mértékű kockázatmegosztást vesznek figyelembe;
 - b) az ügyfél kellőképpen tisztában van a kockázat és a hozam közötti összefüggéssel (azaz azzal, hogy a kockázatmentes eszközök szükségszerűen alacsony nyereséget termelnek), valamint az időtartam ezen összefüggésre gyakorolt hatásával és a befektetéseivel járó költségekkel;
 - c) az ügyfél pénzügyi helyzetéből adódóan képes finanszírozni a befektetéseket és viselni az azokból származó esetleges veszteségeket;
 - d) illikvid termék esetén a befektetési tanácsadási vagy portfóliókezelési szolgáltatás nyújtása során adott személyes ajánlás vagy végrehajtott ügylet során figyelembe veszik, hogy az ügyfél milyen időtartamig hajlandó fenntartani a befektetést; valamint
 - e) semminemű összeférhetetlenség nem befolyásolja hátrányosan az alkalmasságértékelés minőségét.

V.IX. Nyilvántartás

Vonatkozó jogszabályok: a MiFID-irányelv 13. cikkének (6) bekezdése, valamint a MiFID végrehajtási irányelv 5. cikke (1) bekezdésének f) pontja és 51. cikke.

9. általános iránymutatás

61. A befektetési vállalkozásoknak legalább a következőkről kell gondoskodniuk:

¹⁴ Az ügyfelek költségekkel kapcsolatos tájékoztatására vonatkozó kötelezettség tekintetében lásd a MiFID végrehajtási irányelv 33. cikkét.

- a) megfelelő nyilvántartási és megőrzési intézkedésekkel módszeres és átlátható nyilvántartást kell biztosítaniuk az alkalmasságértékelés vonatkozásában, beleértve minden nyújtott befektetési tanácsot és végrehajtott befektetést (vagy befektetések lezárását);
- b) biztosítaniuk kell, hogy a nyilvántartási intézkedések kialakításuknál fogva lehetővé tegyék az alkalmasságértékeléssel kapcsolatos hibák (például visszaélészerű értékesítés) kimutatását;
- c) biztosítaniuk kell a vállalkozáson belüli illetékes személyek, valamint az illetékes hatóságok hozzáférését a nyilvántartásokhoz;
- d) megfelelő folyamatoknak kell rendelkezésre állniuk a nyilvántartási intézkedések esetleges hiányosságainak vagy korlátainak mérséklésére.

Kiegészítő iránymutatások

62. A befektetési vállalkozások kötelesek úgy kialakítani az általuk létrehozott nyilvántartási intézkedéseket, hogy azok lehetővé tegyék a vállalkozások számára az egyes befektetések végrehajtása okának utólagos visszakeresését. Ez igen fontos lehet az ügyfél és a vállalkozás közötti esetleges vita esetén. Az intézkedés emellett az ellenőrzés szempontjából is jelentőséggel bír: például a nyilvántartás hiányosságai hátráltathatják az illetékes hatóságnak a vállalkozás alkalmassági folyamatával kapcsolatos értékelését, az üzletviteli információkat pedig kevésbé alkalmassá tehetik arra, hogy a visszaélészerű értékesítéssel összefüggő kockázatokat azonosítsák.
63. A befektetési vállalkozások ezért kötelesek nyilvántartást vezetni minden, az alkalmasságértékeléssel összefüggő információról, többek között az ügyfélre vonatkozó információkról (beleértve az információ felhasználásának módját és az ügyfél kockázati profiljának kialakítása szempontjából való értelmezését), valamint az ügyfélnek ajánlott vagy a nevében vásárolt pénzügyi eszközökre vonatkozó információkról. E nyilvántartásnak tartalmaznia kell a következőket:
 - a) a vállalkozás által az alkalmasságértékelés tekintetében végrehajtott módosítások, különösen az ügyfél kockázati profiljának változásai;
 - b) azon pénzügyeszköz-típusok, amelyek az adott profilhoz alkalmasak, és az értékelés indokolása, valamint az esetleges változások és azok okai.